

במסילה נעלה

עלון שבועי
לציבור
בני התורה
במגדל העמק

מאת

הרב יואל רועי משדי שליט"א
מח"ס "במסילה נעלה" ור"מ בישיבת "נזר התורה"

'בהתהלך תנחה אותך' לקחת עמנו את לימוד התורה בצאתנו בחוץ

"וַיֵּצְאוּ כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלִּפְנֵי מֹשֶׁה."

א וכבר הקשו, דלכאורה המילים "לפני משה" הינם מיותרים, שהרי כבר כתוב בתחילת הפרשה ויקהל משה וכו', וכבר ידענו שיצאו מלפניו.

ועל דרך הרמז יש לומר, שלא רק ששמעו את דברי משה בלבד, אלא גם לאחר יציאתם לקחו עמהם את הרושם הכביר והנורא שהיו שרויים בו כאשר היו בקרבת משה ושמעו מפיו דברי אלוקים חיים, וזהו 'מלפני משה', כלומר השכילו להפנים בקרבם את רוממות המעלה שזכו להיות אצל משה, עד כדי כך שגם בצאתם לקחו עמם הרגשה מרוממת זאת שתלוה אותם בהמשך לעליה גדולה. (שו"ר כענ"ז בס' ליקוטי מהרי"ל, בפרשתינו).

וזהו רמז ולקח לדורות, שגם כאשר אנו יוצאים מתוך כותלי בית המדרש, אזי נדע ונשכיל לקחת עמנו את קרבת ה' שזכינו לה, ואת לימוד התורה שלמדנו, שילוו אותנו גם בצאתנו לרחוב. בבחינת 'בהתהלך תנחה אותך'. כי רק באופן זה נזכה להנצל מפגעי היצר הרע, כאשר גם בהיותנו 'בחוץ' הננו כביכול נמצאים 'בפנים', בתוך בית המדרש.

ודבר זה מתבטא ביתר שאת כאשר האדם לומד בעמקות ובעיון בבית המדרש, אזי כאשר הינו 'מונח בלימוד' זוכה להרהר בתורה גם בהיותו בחוץ, ותורתו מגנא ומצלא עליו. כי אין לך הגנה מפגעי הרחוב כמו לימוד התורה בעיון ובעמקות, וכמבואר בקידושין (ל ע"ב), אמר הקב"ה לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם "עוסקים" בתורה, אין אתם נמסרים בידו, שנאמר, הלא אם תטיב שאת. ואם אין אתם עוסקין בתורה, אתם נמסרים בידו, שנאמר לפתח חטאת רובץ. עיי"ש.

וידועים דברי הרמב"ם (סופכ"ב מאיסו"ב) שאין מחשבת עבירה מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה. והיינו דעסק התורה גורם לאדם להיות מונח בחכמת התורה ובקדושתה, וממילא הוא התבלין להיצה"ר החפץ לטורדו ולבלבל מחשבתו בהרהורי שוא. ועי' בדברי רבינו הצ"ח (ברכות ה ע"א) שכתב ע"ד הרמב"ם הללו וז"ל: הרי שאם הלב פנוי ממחשבת התורה, נכשל במחשבת עבירה, ואם לבו מחשב תמיד בהרהורי תורה, אין מקום למחשבת עריות להתגבר. ולכן אמר כאן שאם לא נצחו ונכשל בראות העין, יעסוק בתורה שנאמר אמרו בלבבכם, פי' שאין די שילמוד תורה משפה ולחוץ "רק יעסוק בעומק העיון" שנאמר אמרו בלבבכם, פי' אמירה שיאמר דברי תורה יהיה בלבבכם, ואז אם לבו מלא מחשבת התורה לא יבא לחשוב בעבירה ולא יהיה הלב חומד. עכ"ל. וע"ע בדברי רבינו הרמח"ל בס' מסילת ישרים (פרק ה). וע"ע בדברי מרנא הגר"ח מוולאז'ין בספרו נפש החיים (שער ד פרק לב).

ויש לציין עוד מדברי מרן החזון איש (אמונה ובטחון פרק ג אות ז), העמל בתורה - "יש בכחו לזכך את נפשו, ולעשותו עדין ומצוחצח, מושך אליו את הרגש הנעים של טהרה וקדושה, ולטעת בקרב לב עמוק גיעול נפש להוללות ותענוגי הבל".

אצילותו של בן תורה משתקפת בעיקר בהתנהגותו בחוץ

ב והנה בגמ' בפסחים (סח ע"ב), רב יוסף ביומא דעצרתא, אמר, שחטו ועשו לי סעודה מעגלא תלתא, (עגלה מובחרת, שלישית לבטן אמה). אמר, "אי לא האי יומא" של קבלת התורה "דקא גרים" שגרם שאלמד תורה ואתרומם, "כמה יוסף איכא בשוקא", הרי אנשים הרבה בשוק ששמן 'יוסף', ומה ביני לבינם.

ולכאורה יש לעיין, שהיה לו לומר, כמה יוסף איכא 'בעלמא' וכדו', ומהו הלשון 'בשוקא'.

ונראה לבאר בס"ד ע"ד הדרש, שהנה ההבדל בין ת"ח לע"ה הוא כהבדל שמים וארץ, ועבור חובשי ביהמ"ד אין צורך כלל לבאר ולהאריך בהבדל הפשוט בין מהות תלמיד חכם למהות עם הארץ, ולא קרב זה אל זה בכל תחומי החיים ממש. ואולם, להמון העם שאינם יודעים רום מעלתם של לומדי התורה, וחושבים שאין הבדל בין הנהגת ת"ח לע"ה, אלא כל ההבדל הוא שהללו לומדים והללו אינם לומדים, מכל מקום, כאשר נמצאים בעיקר "בשוקא", אזי כולם רואים - אפילו התגרים שבשוק - בהבדל הגדול ביניהם, כאשר הדבר בא לידי ביטוי בעיקר בשוק המסחר של בנ"א, במשאו ומתנו של האדם, בזהירות בממון הזולת וכו'. מהו ההבדל הגדול בין נועם הליכותיו של הת"ח שאינו מגביה את קולו כתגר, ועד כמה זהיר שלא לפגוע ברכוש הזולת וכו'. וכולם מודים בהבדל העצום בין הנהגת הת"ח לבין הע"ה. (ועי' רמב"ם פ"ה מהל' דעות).

ומלמדינו רב יוסף, שהבדל זה - בין התלמיד חכם לעם הארץ - אינו מתבטא רק אצל ציבור בני התורה, שהרי ללומדי התורה ההבדל בין מי שעמל בתורה לאדם שהוא עם הארץ הוא פשוט וברור, ואין להם צורך בהנהגה חיצונית כאמור, אלא אפילו המון העם שבשוק מבחינים בזה, כאשר רואים את עדינות נפשו של התלמיד חכם ואת נקיון כפיו, ורואים כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליו. וזהו 'כמה יוסף איכא בשוקא' ללא האי יומא, אך עתה ע"י האי יומא, היינו כעת בזכות התורה, אינני ככל אותם יוסף שבשוק, אשר בעיקר שם, בשוק, מתבטא ההבדל הזה, ומתחדדת ההבחנה במעלת לומדי התורה.

והנה ביומא (פו ע"א) איתא, ואהבת את ה' אלהיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר. ובספר העיטור (עשרת הדברות, הלכות יום הכיפורים דף קח טור א), הביא דברי הגמ' והוסיף בביאורה מילה אחת, וז"ל: ואהבת את ה' אלהיך כו' שיהיה ש"ש מתאהב על ידך שיהיה אדם קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהיה משאו ומתנו בנחת "בשוק" וכו'. ומבואר, שדבר זה ש"הבריות אומרות" וכו' הוא בעיקר לפי מה שרואים בשוק כאמור.

ג ופנינה נפלאה ראיתי בענין זה בתשובות והנהגות (ח"ב סי' תסד), על דברי הגמרא בברכות (טז ע"א), שדברי תורה נסמכו לנחל שמעלה את האדם מטומאה לטהרה, אף דברי תורה כן. עיי"ש. והביאור בזה, לפי דברי הכס"מ (פ"ו מאבות הטומאה), שטמא הטובל לטהרתו, אינו נטהר אלא כשעולה מהמקוה, אבל כל זמן שלא יצא מן המים - אף שכולו בתוך המים - אינו נטהר. וזהו הרמז לתורה, שכל זמן שהוא בתוך המים, בתורה, לא מורגשת טהרתו, אבל לאחר שלומד, ומתנהג כראוי גם בהיותו בחוץ, כשיצא מן המים, כמו בבין הזמנים וכדו', אז סימן שטהור הוא, וזהו הדמיון של תורה ומקוה זה לזה.

וכתב רבינו בעל האגרות משה בחיור"ד ח"ד (סי' לה) וז"ל: הנה ידוע ומפורסם ונראה לעין כל, החילוק בין אלו המתחנכים בישיבות על ברכי התורה והיהדות ויראת ה' טהורה, שמשאן ומתנן באמונה ובנחת, ודרך ארץ עם הבריות, ובמידות טובות, שעליהם איתא בגמ' (יומא פו ע"א) שאמר הכתוב ישראל אשר בך אתפאר. ובין אלו המתחנכים ללא תורה - שממילא הם גם ללא דרך ארץ ואינם מן הישוב, כמו שרואים אנו מעשים בכל יום. עיי"ש.

וכתב בס' חכמת המצפון (חט"ו מאמר קפב), שאין רפואה בדוקה כדי להחזיר רשעים מרשעתם, יותר מאשר הנהגה צנועה ומידות טובות ומוסריות. אין להפיג את כעס המתקוממים על בן תורה, אלא בהנהגה מוסרית וצנועה של הבן תורה, המבייש בעצם מעשיו הנעלים את המתכחשים לדבר ה'. ועל כן, בן תורה צריך להסתגל במידות טובות וישרות והנהגה מוסרית, עד שבמראהו ובצורתו בלבד יעורר אהבה והכרה בפניו, ויקדש שם שמים על ידי צניעותו, ענוותנותו וכח האמת הטמון בו.

תלמידי חכמים כשושנים שכולם מתבשמים מהם

ד ועי' בשיעורי מרן רבי שמואל רוזובסקי (שלהי סנהדרין), שתלמיד חכם היושב באהלה של תורה צריך להריח ולבשם את כל הסביבה, וכולם צריכים להתבשם ממנו, דהנה כתיב בתהילים (מה א), למנצח על שושנים לבני קרח משכיל שיר ידידות. ופירש"י, לכבוד תלמידי חכמים יסדו את השיר הזה, שהם רכים כשושנים, ונאים כשושנים, ומרטיבים מעש"ט כשושנים. וכיוצ"ב מצאנו עוד בפסוק כאהלים נטע ה' (במדבר כד ו), ופירש"י, לשון מר ואהלות, שהם מיני בשמים. ע"כ. [א"ה. וכענ"ז בעירובין (כא ע"ב), דרש רבא, מאי דכתיב 'הודודאים נתנו ריח' אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא].

ועל כן, כאמור, חובה על ת"ח שכל הסביבה תהיה מבושמת ממנו, וכולם צריכים להתבשם ממנו, ואם לא כן, אינו בגדר תלמיד חכם, כי ת"ח הם כשושנים וכמור ואהלות, וכדכתיב להלן, מר ואהלות קציעות כל בגדותיך וגו'.

[וכעין זה מובא עוד בשמו של הגרש"ר זצ"ל, שצורתה של ישיבה היא כמו מרתף גדול של יין, "שכל מי שרק דורך על סף דלת הישיבה, צריך להשתכר מן הריח החריף והנודף של תורה שישביה קדושה מלאה ממנו"].

השהיה מחוץ לבית המדרש היא סכנה גדולה וצריך לקחת עמו את השפעת התורה והמצוה

ה והנה בנדה (ל ע"ב), דרש רבי שמלאי, למה הולד דומה במעי אמו... ומלמדים אותו כל התורה כולה... וכיון שבא לאויר העולם, בא מלאך וסטרו על פיו, ומשכחו כל התורה כולה. וכתב בס' משנה שכיר (מועדים, נס חנוכה, נר חנוכה בטפח הסמוך לפתח מבחוץ), בשם הגאון בעל 'נטע שורק', שהנה התורה נקראת 'אם', [כמבואר במדרש רבה (נשא, פיסקא ד), התורה נקראת אם לומדיה, שנאמר 'כי אם לבינה תקרא'. (משלי ב)]. אם כן הבית מדרש נקרא מעי אמו. והוא רמז נפלא, שאפילו אם ישב כל היום בביהמ"ד, מכל מקום בעת שיעזוב את פתח בית המדרש, הוא בסכנה גדולה, משום שאויר העולם - האנשים השונים אשר בא יבא עמם בקשר, אם ע"י משא ומתן או ע"י שאר סיבות - עלולים להפוך את רעיוניו, וישפיעו עליו השפעה רעה עד שישכח את כל התורה שלמד, על כן יהיה זריז ונוכח להנצל מזה. עכ"ד בקצרה.

ובזה ביאר שם המשנה שכיר ע"ד הרמז את המבואר בגמ' בשבת (כב ע"א), נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח מבחוץ. דהיינו טפח הסמוך לפתח דוקא, משום שידוע שנהר חנוכה מורה על אור התורה, והיינו שדוקא כאשר יוצא מפתח ביתו שהוא בסכנה גדולה, יהיה גבור מלחמה להלחם עם העולם להאיר את אור תורה. ע"כ.

ולדברינו יש לומר בס"ד, שהענין להניח את נר חנוכה בטפח הסמוך לפתח מבחוץ דוקא, לרמז בזה, להזכיר לאדם שכאשר עומד על הפתח לקראת יציאתו בחוץ, לא ישאיר את הרגשת הקדושה והרוממות בביתו, אלא יקח עמו את השפעת המצוה שתלוה אותו גם בהיותו בחוץ, בכדי שינצל מהשפעת הרחוב הקלוקל.

ו ובברכות (סא ע"ב) איתא, פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שהיה מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה. אמר ליה, עקיבא, אי אתה מתירא מפני מלכות. אמר לו, אמשול לך משל, למה הדבר דומה - לשועל שהיה מהלך על גב הנהר, וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם, מפני מה אתם בורחים. אמרו לו, מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם, רצונכם שתעלו ליבשה, ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם. אמרו לו, אתה הוא שאומרים עליך פקח שבחיות, לא פקח אתה, אלא טפש אתה, ומה במקום חיותנו אנו מתיראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה. אף אנחנו, עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שכתוב בה כי הוא חייך וארך ימך - כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה, על אחת כמה וכמה. אמרו, לא היו ימים מועטים עד שתפסוהו לרבי עקיבא וחבשוהו בבית האסורים, ותפסו לפפוס בן יהודה וחבשוהו אצלו. אמר לו, פפוס, מי הביאך לכאן. אמר ליה, אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה, אוי לו לפפוס שנתפס על דברים בטלים.

למדנו מכאן כמה עלינו להשתדל להיות בתוך המים - בבית המדרש, ולא לצאת בחוץ. ואם אנו נאלצים לצאת, אזי לא נשאיר את התורה בבית המדרש על הסטנדר, אלא נקח אותה עמנו כאמור, ובה נהגה יומם ולילה.

ז ואגב, הנה ידוע שכל דברי חז"ל הקדושים כגחלי אש, ואין בדבריהם שום דבר לחנם, והנה יש להבין, מהי התוספת במשל - ונדור אני ואתם "כשם שדרו אבותי עם אבותיכם", וכי לא היה מספיק אם היה אומר 'נדור אני ואתם', ומה בא להוסיף בזה.

והנראה בזה, שבא לגלות לנו אחד מתחבולות היצר, שדרכו לקרר את האדם ע"י שמראה לו שכבר יש חוטאים בעולם, והוא לא יהיה היחידים אם יחטא ח"ו, ובכך רוצה להשפיע עליו שיהיה נגרר אחריהם, ולהשקיט את יסורי מצפוננו. וזה שבא לומר - 'כשם שדרו אבותי עם אבותיכם', כלומר, שהנה גם בדורות קודמים היו הרבה שיצאו מן המים, מן התורה, ואתם - אם תעזבו את התורה - לא תהיו הראשונים בזה, ואין לכם מה לחשוש. וע"ז באה התשובה, אף אם כן הוא, כדברך, שבדורות קודמים היו כאלה שיצאו מן המים, (מה שאינו נכון באופן כולל כדברי היצה"ר), מכל מקום יודעים אנו את האמת, שכל אלו שיצאו מן המים גרמו בזה למיתתם, ההפך מדברך. ואנו אין רצונינו להיות כמותם, אלא להמשיך לנשום ולחיות, חיים של תורה...

עוד יש לציין בזה, דהנה צ"ב, מה ראה רבי עקיבא להמשיל את אלו העוזבים את התורה ח"ו - לדגים היוצאים מן המים, הלא דבר הוא.

וראיתי בזה דבר נפלא, שהנה דגים כל זמן שהם בתוך המים, הרי הם שקטים ושאננים, אך כאשר יוצאים מחוץ למים, אזי קופצים הם בקפיצות גדולות ובזינוקים אל על, ורק מי שאין לו מח בקודקודו, סבור הוא שאותם דגים שמחוץ למים המקפצים ורוקדים, הינם שמחים, ואילו הדגים שבתוך המים השלולים והנינוחים, הינם עצובים... אך האמת היא ברורה, שאותם שבתוך המים פשוט חיים להם בשלוה, ואלו המקפצים בחוץ, הינם מפרפרים פרפורי גסיסה, וקופצים את קפיצותיהם הנואשות והאחרונות...

כך הוא לגבי כל אלו הרחוקים מעולמה של תורה, המקפצים ורוקדים, ונראים כשמחים ומאושרים, בניגוד לאותם הספונים באוהלה של תורה הנראים שקטים ועדינים מדי... אך האמת היא ברורה, אלו שבחוץ הנראים כשמחים, הינם מקפצים קפיצות של גסיסה, של איבוד עשתונות, הוללות וריקנות, ריקודים של מתיים. אך לומדי התורה, רגועים הם משום שמאושרים הם, ואינם זקוקים לפעולות חיצוניות בשביל לשמוח, הם השמחים האמיתיים ולא זולתם].

סגולה להנצל מרעידת אדמה ר"ל

הנה כידוע בתקופה האחרונה אירעו ד' רעידות אדמה, לא תקפ"ץ, וישנם אשר חוששים ודואגים, והנני לציין ב' סגולות נפלאות להנצל מזה בעה"י.

הנה בשו"ע סימן תקס (סעי' א) נפסק, משחרב בית המקדש, תקנו חכמים שהיו באותו הדור שאין בונים לעולם בנין מסוייד ומכוויר כבנין המלכים, אלא טח ביתו בטיט וסד בסיד ומשייר מקום אמה על אמה 'כנגד הפתח' בלא סיד. ע"כ. [ובמשנה ברורה שם (ס"ק ג) כתב, כנגד הפתח - היינו נוכח הפתח כדי שיראה מיד שיכנס בפתח. ע"כ. וכ"כ בערוך השולחן שם כתב ז"ל: וכנגד הפתח הוא כנגד ממש, כגון אם הפתח במזרח צריך לעשות דוקא בכותל מערב, ומי שעושה בכותל שהפתח שם למעלה מהפתח אינו כלום].

וכתב בס' מועד לכל חי להגר"ח פלאג'י סי' י (אות צה), כמו צער בנפשי על כמה בתי ישראל שאין להם ציון כראוי זכר לחורבן בית המקדש, שהרי צריך אמה על אמה נגד הפתח בלא סיד, ועושין בזה תרתי לריעותא, פחות משיעור וגם טחים אותו במראה גוון שחור צח ואדרבא הוא מכלל יופי, ואין בזה זכר לחורבן. ואני שמעתי מפיו של אבא מארי הרב אביר יעקב ז"ל, שאמר לי, "שהיה בדוק אצלו, שכל בית שיש בו אמה על אמה כשיעור נגד הפתח כדינו, ומראה הלבנים נראה מטיט, אז אותו הבית נכון עד העולם וכל הדרים עליה", וזה דרכו דרך הקודש, שהיה נכנס לאיזה בית, היה מסתכל באמת הבנין זכר לחורבן, אם היה עשוי כדינו, ואם לא, היה גוער בבעל הבית, מדוע ככה עשית, והיה מפציר בו עד שהיה מתקנו. ע"כ.

סגולה נוספת כתב במור וקציעה (סימן רכז), וזה לשונו: מצאתי בסוף ספר יוחסין בהוספות של רש"ש בלשון הזה, 'ועל זה ניבא הנביא ישעיהו וינעו אמות הסיפים וגו' (ישעיהו ו ד), וקרא פסוק וקרא זה אל זה (שם ג). ואמרו, כי סוד גדול, בזמן שיבוא רעש בעולם ויקראו זה הפסוק "וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש ה' צבאות מלא כל הארץ כבודו" ג' פעמים וישקוט הרעש.

!!!אנא

העתירו רחמי שמים לרפואתו השלימה של אחי

הגאון הגדול הרב יוסף תומר בן יפה שליט"א

אב בית דין 'מדרש הוראה' וראש כולל 'אמרי בינה'
ומח"ס 'יוסף טוהר' 'יוסף תואר' 'לבוש יוסף' ועוד

שנפצע בתאונת דרכים וזקוק לרחמי שמים

[וידועים דברי הגמ' בברכות (יב ע"ב)]

אם ת"ח הוא צריך שיחלה עצמו עליו...]

תזכו למצוות